

دکتر باقرپور کاشانی

فترت در نگاه شیخ صدوق، شیخ طوسی
و علامه طباطبائی

فترت در نگاه شیخ صدوق، شیخ طوسی و علامه طباطبائی

مرحوم شیخ صدوق در کتاب «کمال‌الدین و تمام‌النعمة» جلد دوم صفحه ۶۶۶، ایشان استناد می‌کند به روایاتی که از زمان حضرت عیسی علیه‌السلام تا حضرت محمد ﷺ به تعبیری حجتی که می‌خواهد مبلغ باشد نبوده است. ایشان می‌گویند ما روایاتی داریم که می‌گویند اتفاقاً قبل از اینکه پیامبر به دنیا بیاید، اوصیایی بودند، حجت‌های الهی بودند؛ مثل جناب عبدالمطلب عليه السلام، مثل جناب حضرت ابوطالب عليه السلام، و همین‌طور در هر دوره حجج الهی بودند. اما این‌گونه که بخواهند دین را علنی تبلیغ کنند، به این صورت نبوده است. پس ایشان می‌گویند بله روایاتی هست که می‌گویند اوصیایی بودند، بنابراین اصل حجت بوده است.

«فترت به معنای پنهان بودن و آشکار نمودن دعوت هست، نه اینکه حجت نباشد.»

شیخ صدوق نگاهش این است. می‌گویند با توجه به روایات، اینکه بگوییم فترت و حجت نبوده اشتباه است!

شیخ طوسی در کتاب «التبیین»، جلد دوم صفحه ۱۹۴، ایشان می‌گویند:

«با استناد به روایاتی که خالی نبودن زمین از حجت را مطرح می‌کند، به دلیل اندک بودن پیروان...»، یک دلیلش را این می‌داند، یعنی «قابل»؛ این درست است!

«به دلیل ترس و تقیه، ظاهر نبودند». ببینید یکی از دلایلی که در مورد غیبت حضرت مهدی علیه السلام مطرح شده، می‌گویند جان‌شان در خطر بوده است. گاهی اوقات ممکن بوده قابلی باشد، اما آن جامعه تحت تسلط ظالمی باشد که اگر حجت الهی بیاید، آن حجت را می‌کشند! به حجت یا حجت‌ها امان نمی‌دهند، این را می‌کشند! ممکن است قابلی باشد، اما اجازه نمی‌دهند که آن قابل‌ها از آن حجت استفاده کنند، آن ظالم این را می‌کشد! لذا چون می‌دانسته که جان این حجت‌ها در خطر هست، از باب تقیه گفته که این را نگویند. البته می‌شده هم که به صورت مخفیانه به خصیصین از اصحاب‌شان مسائل حق را منتقل بکنند، اما می‌گفتند به صورت علنی جار نزنید مثلاً، که جان خودتان در خطر باشد. پس این هم می‌شود مطرح کرد.

تفسیر «المیزان» علامه طباطبائی هم در جلد شانزدهم صفحه ۲۴۴، ایشان هم می‌گوید: «دوره فترت را به نبود انبیاء صاحب شریعت تفسیر می‌کند نه مطلق انبیاء».

می‌گوید فترت یعنی چی؟ یعنی صاحب شریعت نیامده.

پیامبرانی بودند، پیامبرانی بودند که تبلیغ انبیاء قبل را می‌کردند. به‌عنوان یک عالمی یک مبلغی از انبیاء قبل، چنین چیزی را مطرح می‌کردند.